

Bu proje Avrupa Birliđi ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir

SOSYAL GÜVENLİK MEVZUATINDAN DOĞAN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLER AÇISINDAN İŞÇİ REHBERİ

GİRİŞ

Çalışanların sosyal güvenlik sistemine dahil olmaları hem bir hak hem de bir yükümlülüktür. Çalışmaya başlayanlar kanunen sigortalı olmak, yani mutlaka sosyal güvenlik sistemine dahil olmak zorundadır. Çalışanlar kanunen sigortalı olarak çalıştırılmayı her zaman için işverenlerinden isteme ve bunun aksi durumlarda yasal yollara başvurma hakkına sahiptir. İşverenlerin de gerek kendilerini gerekse yanlarında çalıştırdıkları kişileri Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirmeleri bir yükümlülüktür.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası bakımından kişileri güvence altına alma amacını taşımaktadır. 5510 sayılı Kanun, sosyal sigortalar ile genel sağlık sigortasından yararlanacak kişileri, işverenleri, sağlık hizmeti sunucularını, Kanunun uygulanması bakımından gerçek kişiler ile her türlü kamu ve özel hukuk tüzel kişilerini ve tüzel kişiliği olmayan diğer kurum ve kuruluşları kapsamaktadır. Bununla birlikte, 5510 sayılı Kanunda kısa vadeli sigorta kolları (iş kazası ve meslek hastalığı, hastalık ve analık sigortası) ile uzun vadeli sigorta kolları (malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası) da düzenlenmiştir.

Sosyal güvenlik mevzuatı gereğince; bir işverenin emrinde hizmet akdiyle çalışanlar, kendi nam ve hesabına bağımsız çalışanlar, kamu idarelerinde kamu görevlisi olarak çalışanlar, tarımda kendi nam ve hesabına bağımsız çalışanlar, tarımda hizmet akdiyle süresiz çalışanlar ile isteğe bağlı sigorta primi ödeyenler sigortalılık kapsamındadır. Ayrıca, 6111 sayılı Kanunla, 10 günden az çalışması olan ticari taksi ve dolmuş şoförleri ile sanatçıların primlerini kendileri ödeyerek sigortalı olmalarına da imkan tanınmıştır.

Elinizdeki bu broşür, size sigortalılık statünüze göre 5510 sayılı Kanun kapsamındaki hak ve yükümlülükleriniz konusunda bilgi vermek amacıyla hazırlanmıştır. Doğal olarak, sosyal güvenlik mevzuatının bütününe küçük bir broşüre sığması beklenemez. Dolayısıyla, güncel değişiklikler ve daha ayrıntılı bilgi için 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, ilgili yönetmelik ve tebliğleri inceleyebilir ve/veya Sosyal Güvenlik Kurumunun internet sayfası üzerinden bilgi edinebilirsiniz. Bununla birlikte, broşürde kamuoyunda doğru bilinen yanlışlar hakkında da sizleri aydınlatmaya ve sigorta işlemlerinizin doğru olmasına yardımcı olmaya çalışacağız.

1. Sigortalılığın Kapsamı

5510 sayılı Kanun kapsamında kısa ve uzun vadeli sigorta kolları uygulaması bakımından sigortalı sayılanlar aşağıda belirmektedir:

- Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar (4/a'lılar),
- Köy ve mahalle muhtarları, hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlar (4/b'liler),
- Kamu idarelerinde çalışanlar (4/c'liler).

4/a Kapsamında Sigortalı Sayılanlar Kimlerdir?

- Hizmet sözleşmesine göre çalışanlar
- Büyükelçilik ve konsolosluk çalışanları
- Ticari taksi, dolmuş ve benzeri toplu taşıma araçlarında çalışanlar
- Koruma bekçileri
- Sendika yöneticileri
- Usta öğreticiler
- Sanatçılar ve yazarlar
- Yabancılar ve göçmenler
- Tarım ve orman işlerinde iş sözleşmesine göre süreksiz olarak çalışanlar
- Umumi kadınlar
- Ev hizmetlerinde çalışanlar (Ek 9)

4/b Kapsamında Sigortalı Sayılanlar Kimlerdir?

Kendi Adına ve Hesabına Bağımsız Çalışanlar

- Ticari kazanç veya serbest meslek kazancı nedeniyle gerçek veya basit usulde gelir vergisi mükellefi olanlar
- Kolektif şirket ortakları
- Limited şirket ortakları
- Adi komandit şirketlerin komandite ve komanditer ortakları
- Tarımsal faaliyette bulunanlar
- Anonim şirketlerin yönetim kurulu üyesi olan ortakları
- Jokeyler
- Köy ve mahalle muhtarları

DİKKAT!

İş yerinizde ücretsiz çalışmakta olan eşiniz, 5510 sayılı Kanun kapsamında sigortalı sayılmaz. İş yerinizde ücretsiz çalışan eşinizi SGK'ya sigortalı olarak bildirdiniz tespit edildiğinde, eşinizin sigortalılığı iptal edilir.

2. Sigortalılığın Başlangıcı ve Sona Ermesi

Bu bölümde 4/a ve 4/b kapsamında sigortalı sayılan kişilerin sigortalılıklarının başlangıcı ve sona ermesi hakkında bilgi edinebilirsiniz.

2.1. 4/a Kapsamında Sigortalılığın Başlangıcı ve Sona Ermesi

4/a kapsamında sigortalı sayılanlar için sigortalılığın başlangıcı **çalışmaya, mesleki eğitime ya da staja veya bursiyer olarak göreve başladıkları** tarihten itibaren geçerlilik kazanır.

İşverenlerin, 4/a kapsamında sigortalı sayılan kişileri yukarıda belirtilen sigortalılık başlangıç tarihinden önce, "sigortalı işe giriş bildirgesi" ile SGK'ya bildirmesi gerekir.

DİKKAT!

İnşaat sektörü ile balıkçılık ve tarım iş yerlerinde işe başlayacak olan kişilerin, **en geç çalışmaya başlatıldıkları gün** SGK'ya bildirilmeleri gerekir.

4/a kapsamında sigortalı sayılan kişilerin sigortalılıkları, hizmet akitlerinin sona erdiği, yani işten ayrıldıkları tarihten itibaren sona erer.

2.2. 4/b Kapsamında Sigortalılığın Başlangıcı ve Sona Ermesi

4/b kapsamında sigortalı sayılan kişiler için sigortalılığın başlangıcı ve sona ermesi aşağıdaki tabloda düzenlenmiştir.

4/b Kapsamında Sigortalı Sayılanlar	Sigortalılığın Başlangıcı	Sigortalılığın Sona Ermesi
Gelir vergisi mükellefi olanlar	Vergi mükellefiyetlerinin başladıkları tarihten itibaren	Mükellefiyetlerini gerektiren faaliyetlerine son verdikleri tarihten itibaren
Kolektif, adi komandit şirketlerin komandite ve komanditer ortakları ile donatma iştiraki ortakları	Vergi mükellefiyetlerinin başladıkları tarihten itibaren	Vergi mükellefiyetlerinin sona erdiği tarihten itibaren
Limited şirket ortakları	Şirketin ticaret sicil memurluklarının tescil edildikleri tarihten itibaren	Hisselerini tamamen devreden ortaklarının, şirketin ticaret sicil memurluğundan kaydının silindiği tarihten itibaren
Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin şirket ortakları	Şirketin ticaret sicil memurluklarının tescil edildikleri tarihten itibaren	Şirketin ticaret sicil memurluğundan kaydının silindiği tarihten itibaren
Anonim şirketlerin yönetim kurulu üyesi olan ortakları	Yönetim kuruluna seçildikleri tarihten itibaren	Yönetim kurulu üyeliklerinin sona erdiği tarihten itibaren
Gelir vergisinden muaf olanlar	Esnaf ve sanatkar siciline kayıtlı oldukları tarihten itibaren	Esnaf ve sanatkar siciline kayıtları sonlandığı tarihten itibaren
Tarımda kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlar	Tarımsal faaliyetlerinin kanunla kurulu ilgili meslek kuruluşlarınca veya kendilerince; - bir yıl içinde bildirilmesi halinde kaydedildiği tarihten, - bu süre içinde bildirilmemesi halinde bildirimim SGK'ya yapıldığı tarihten itibaren	Tarımsal faaliyetinin sona erdiği veya muafiyet kapsamına girdiği ya da 65 yaşını doldurması nedeniyle talepte bulunduğu tarihten itibaren
Köy ve mahalle muhtarları	Seçildikleri tarihten itibaren	Muhtarlık görevlerinin sona erdiği tarihten itibaren
Jokeyler ve Antrenörler	Lisans belgesine istinaden fiilen çalışmaya başladıkları tarihten itibaren	Lisansları yenilenmeyenlerin lisanslı oldukları yılın sonundan itibaren

3. Çalışanların (İşçilerin) Sosyal Güvenlik Sistemine Dahil Olmalarından Doğan Hak ve Yükümlülükler

Bu bölümde 4/a ve 4/b kapsamında sigortalı sayılan kişilerin sosyal güvenlik sistemine dahil olmaları sayesinde kazanmış oldukları haklar ve yüklenmiş oldukları sorumluluklar konularında bilgi edinebilirsiniz.

3.1. 5510 sayılı Kanun Uyarınca Sosyal Güvenlik Kapsamında Çalışanlara Sağlanan Haklar

Sosyal güvenlik sistemimizde 3 ana sigorta kolu düzenlenmiştir. Bu kapsamda, çalışanlara sağlanan haklar şu şekildedir:

- Kısa vadeli sigorta kolundan, iş kazası ve meslek hastalığı ile hastalık ve analık hallerinde iş göremezlik geliri bağlanması, geçici iş göremezlik ödeneği, doğum yardımı verilmesi,
- Uzun vadeli sigorta kolundan yaşlılık, malullük ve ölüm aylığı bağlanması,
- Genel sağlık sigortasından sağlık yardımları sağlanması.

Uzun vadeli sigorta kollarına ilişkin hükümler, tüm sigortalılara (4/a, 4/b ve 4/c'liler) uygulanırken; kısa vadeli sigorta kolları 4/a ve 4/b'lilere uygulanmaktadır.

3.1.1. Kısa Vadeli Sigorta Kolları Kapsamında Sağlanan Haklar

Kısa vadeli sigorta kolları, iş kazası ve meslek hastalığı ile has-

talık ve analık sigorta kollarını kapsar. Sayılan sigorta kollarından sağlanan yardımlar, geçici iş göremezlik ödeneği, sürekli iş göremezlik ödeneği, sürekli iş göremezlik geliri, çalışanın ölümü halinde hak sahiplerine gelir bağlanması, evlenme ödeneği, cenaze ödeneği ve emzirme ödeneğidir.

BUNU BİLİYOR MUSUNUZ?

İş Kazası Sayılan Haller Nelerdir?

İş kazası sayılan haller aşağıda tanımlanmıştır (5510 sayılı Kanun, md.13):

Bir işverene bağlı olarak çalışıyorsanız,

- İş yerinde bulunduğunuz sırada işvereniniz tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle,
- İş yeri dışında başka bir yere görevli olarak gönderilmeniz nedeniyle asıl işinizi yapmaksızın geçirdiğiniz zamanlarda,
- 4/a kapsamında emziren kadın bir çalışsanız, iş mevzuatı gereğince çocuğunuza süt vermeniz için ayrılmış olan zamanlarda,
- İşvereniniz tarafından sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş gelişiniz sırasında meydana gelen ve sizi hemen ya da sonradan bedenen veya ruhen engelli hale getiren olaylar.

Kendi adınıza ve hesabınıza bağımsız çalışıyorsanız,

- Yürütmekte olduğunuz iş nedeniyle meydana gelen ve sizi hemen ya da sonradan bedenen veya ruhen engelli hale getiren olaylar.

DİKKAT!

- 4/a kapsamındaki sigortalıların bir iş kazası yaşamaması halinde, söz konusu kazanın işverenleri tarafından o yerin yetkili kolluk kuvvetlerine derhal ve SGK'ya da en geç kazadan sonraki üç işgünü içinde bildirilmesi gerekir.
- 4/b kapsamındaki sigortalıların bir iş kazası yaşamaması halinde ise, söz konusu kazanın sigortalının kendisi tarafından, bir ayı geçmemek şartıyla rahatsızlığının bildirim yapmaya engel olmadığı günden sonra üç işgünü içinde, iş kazası ve meslek hastalığı bildirgesi ile doğrudan ya da taahhütlü posta ile SGK'ya bildirilmesi gerekir.

BUNU BİLİYOR MUSUNUZ?

Meslek Hastalığı Nedir?

Meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı ya da yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici ya da sürekli hastalık, bedensel ve ruhsal engellilik halleridir.

Meslek hastalığının işveren tarafından öğrenildiği tarihten başlayarak (öğrenilen gün dahil) 3 işgünü içinde SGK'ya bildirilmesi gerekir.

Meslek Hastalığı Olarak Kabul Edilen Hastalıklar Hangileridir?

"Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliğine" göre, meslek hastalığı olarak kabul edilen hastalıklar, aşağıda sıralanmıştır:

- A Grubu: Kimyasal maddelerle olan meslek hastalıkları,
- B Grubu: Mesleki deri hastalıkları,
- C Grubu: Pnömokonyozlar (akciğerde tozun birikmesi sonucunda doku hasarının ortaya çıkması) ve diğer mesleki solunum sistemi hastalıkları,
- D Grubu: Mesleki bulaşıcı hastalıklar,
- E Grubu: Fizik etkenlerle olan meslek hastalıkları

Meslek hastalıkları ile ilgili olarak daha ayrıntılı bilgi edinmek için bakınız: Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği, Meslek Hastalıkları Listesi (Ek 2).

3.1.2. Uzun Vadeli Sigorta Kolları Kapsamında Sağlanan Haklar

Uzun vadeli sigorta kolları, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası kollarını kapsar. Sayılan sigorta kollarından sağlanan yardımlar, malullük aylığı, yaşlılık aylığı, ölüm aylığı, ölüm toptan ödemesi, ölüm aylığı almakta olan kız çocuklarına verilen evlenme ödeneği, cenaze ödeneğidir.

BUNU BİLİYOR MUSUNUZ?

Kimler “Malul” Sayılır?

Sigortalının ya da işverenin talebi doğrultusunda SGK tarafından yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucularının sağlık kurullarınca usulüne uygun düzenlenecek raporlar ve dayanağı tıbbi belgelerin incelenmesi sonucu,

- 4/a ve 4/b kapsamındaki sigortalılar için çalışma gücünün ya da iş kazası veya meslek hastalığı sonucu meslekte kazanma gücünün en az yüzde 60'ını,
- 4/c kapsamındaki sigortalılar için çalışma gücünün en az yüzde 60'ını ya da vazifelerini yapamayacak şekilde meslekte kazanma gücünü kaybettiği SGK Sağlık Kurulu tarafından tespit edilen sigortalılar malul sayılırlar.

DİKKAT!

Sigortalı olarak **ilk defa çalışmaya başladığınız tarihten önce** çalışma gücünüzün yüzde 60'ını veya vazifenizi yapamayacak derecede meslekte kazanma gücünüzü kaybettiğiniz önceden veya sonradan tespit edilirse, malullüğünüze konu olan hastalığınız ya da engelliliğiniz nedeniyle malullük aylığından **yararlanamazsınız.**

DİKKAT!

Uzun vadeli sigorta kolları arasında yer alan ölüm sigortasından, **iş kazası ve meslek hastalığı dışında bir nedenle** ölen sigortalının eşi, geçimini sağladığı çocukları ve eğer hayattaysa anne ve babasına aylık bağlanır.

3.1.3. Genel Sağlık Sigortası Kapsamında Sağlanan Haklar

5510 sayılı Kanunda yer alan düzenlemelere göre, ikametgahı Türkiye'de olan ve 4/a, 4/b ve 4/c kapsamında sigortalı olan kişiler genel sağlık sigortalısıdır. Söz konusu Kanun gereğince, genel sağlık sigortasından sağlanan sağlık hizmetleri ve diğer haklardan yararlanmak, genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişiler açısından bir haktır.

Genel Sağlık Sigortası kapsamında sağlanan sağlık hizmetleri, SGK'nın Sağlık Uygulama Tebliğinde belirlenen esaslar çerçevesinde sigortalılara sunulmaktadır. Genel Sağlık Sigortası kapsamında sigortalıya ve bakmakla yükümlü olduğu kişilere sağlanan sağlık hizmetleri ve diğer haklar konusunda daha ayrıntılı bilgi edinmek için bakınız: Sağlık Uygulama Tebliği.

3.1.4. İşsizlik Sigortasından Sağlanan Yardımlar

İşsiz kalan kişilere, işsizlik sigortası kapsamında yapılan ödemeler ve diğer hizmetler şu şekildedir:

- İşsizlik ödeneği,
- 5510 sayılı Kanun gereği ödenecek sigorta primleri,
- Yeni bir iş bulmaya destek sağlanması,
- Meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi.

BUNU BİLİYOR MUSUNUZ?

İşsizlik ödeneği alan işsiz adına İŞKUR tarafından ödenen genel sağlık sigortası primleri sayesinde, söz konusu işsizler ve bakmakla yükümlü oldukları kişiler sağlık hizmetlerinden yararlanmaya devam ediyorlar. Bu bireylerin ve bakmakla yükümlü oldukları kişilerin, işsizlik ödeneğinden yararlandıkları süre boyunca gelir testine girmeleri gerekmiyor.

3.2. Çalışanların (İşçilerin) Yükümlülükleri (Kendi Kendini Bildirim Hakkı)

İş sözleşmesiyle çalışan kişilerin sosyal güvenlik bildirimlerine ilişkin yükümlülük asıl olarak işverenin üzerindedir. Bununla birlikte, çalışanlar da işe başladıkları tarihten itibaren en geç bir ay içinde işe başladıklarını SGK'ya bildirebilirler.

DİKKAT!

Hizmet akdiyle bir veya birden fazla işverene bağlı olarak çalışıyorsanız, işvereninizi sizi SGK'ya bildirip bildirmediğini takip ederek, çalışmaya başladıktan itibaren 1 ay içerisinde kendiniz için Kuruma bildirimde bulunabilirsiniz. Ancak sigortalının kendini bildirmemesi, sigortalı aleyhine delil teşkil etmez.

TAKSİ – DOLMUŞ ŞOFÖRLERİNİN SİGORTALILIĞI

Ticari taksi, dolmuş ve şehir içi toplu taşıma araçlarında çalışanlar, film, tiyatro, sahne, gösteri, ses ve saz sanatçıları, müzik, resim, heykel, dekoratif ve benzeri diğer uğraşları içine alan bütün güzel sanat kollarında çalışanlar ile düşünürler ve yazarlardan bir veya birden fazla işverene bağlı olarak kısmi süreli iş sözleşmesiyle ay içerisinde 10 günden az çalışan kişiler, kendi primlerini ödeyerek sigortalı olurlar. Bu kişiler eğer isterlerse işsizlik sigortasına da prim ödeyerek, işsizlik sigortasından sağlanan yardımlardan faydalanabilirler.

Çalışılan Gün Sayısı Nasıl Hesaplanır?

SGK açısından bir gün 7,5 saattir. Kısmi süreli iş sözleşmesiyle çalışan işçinin sözleşmesinde belirtilen süre 7,5'a bölünür ve gün sayısı hesaplanır. Küsuratlı sayılar yukarı tamamlanır. Örneğin; ay içerisinde kısmi süreli iş sözleşmesiyle 80 saat çalışan bir işçi, 11 gün üzerinden sigortalanmalıdır. Bu hesaba göre, yatırılan sigortanızın eksik olduğunu tespit ederseniz işvereninize görüşmeniz gerekmektedir.

Ne Kadar Prim Ödenir?

Bu durumdaki kişiler 2016 yılı için aylık en düşük 410,38 TL, en yüksek 2.667,45 TL prim ödeyerek sigortalı olabilirler. İşsizlik sigortasından yararlanmak isteyen kişilerin ise en düşük 448,26 TL ödemesi gerekmektedir. Primini yüksekte ödeyen sigortalıların malullük ve yaşlılık aylıkları ile işsizlik sigortasından alacakları ödenek miktarı da yükselecektir.

BUNU BİLİYOR MUSUNUZ?

Bu durumdaki kişiler sigorta primlerini kendileri ödemiş olsalar bile 4/a'lı olarak sigortalı sayılırlar. Yani, bir işveren yanında çalışan gerçek kişi olarak sigortalanırlar.

10 Günden Fazla Çalışan Kısmi Süreli Çalışanlar Nasıl Sigortalı Olacak?

Ay içerisinde kısmi süreli iş sözleşmesiyle 10 gün ve daha fazla çalışan kişilerin sigorta işlemleri işverenleri tarafından yapılmaktadır. Bu durumdaki kişilerin iş sözleşmesinde belirtilen süre üzerinden sigorta işlemleri yapılır ve SGK'ya bildirilir.

?

BUNU BİLİYOR MUSUNUZ?

E-devlet üzerinden (www.turkiye.gov.tr) hizmet dökümünüzü alarak, işvereninizin ödediği sigorta primlerini kontrol edebilirsiniz. Kısmi süreli çalışanların aylık prim ve hizmet belgesinde "Eksik Gün Nedeni", "06" kodu ile bildirilmiş olmalıdır. Bunun dışında bir kod görünüyorsa, bu durumu işvereninize bildirmeniz gerekmektedir.

!

DİKKAT!

Bu durumdaki kişiler, eksik günlere ilişkin genel sağlık sigortası primlerini kendileri yatırmak zorundadırlar.

EV HİZMETLERİNDE ÇALIŞANLARIN SİGORTALILIĞI

Ev hizmetlerinde bir veya birden fazla gerçek kişi tarafından çalıştırılan kişiler, eğer ay içerisinde 10 gün ve daha fazla çalıştırılıyorsa 4/a'lı olarak sigortalanmalıdırlar. Bu kişiler bütün sigorta kolları bakımından sigortalı sayılmaktadırlar.

DİKKAT!

Bu durumdaki kişiler eksik günlere ilişkin genel sağlık sigortası primlerini kendileri yatırmak zorundadırlar.

Ev hizmetlerinde çalışıp ay içerisinde aynı kişiye bağlı olarak 10 günden az çalışan kişiler ise yalnızca iş kazası ve meslek hastalığı bakımından sigortalı sayılırlar. Bu kişilerin çalışmaları emeklilik açısından dikkate alınmamaktadır. Bu durumdaki kişilerin iş kazası veya meslek hastalığı geçirmeleri halinde geçici iş göremezlik ödeneği ve sürekli iş göremezlik geliri alabilme hakları olduğu gibi, iş kazası veya meslek hastalığı sonucu hayatlarını kaybetmeleri durumunda da geride kalanlara aylık bağlanması söz konusudur.

BUNU BİLİYOR MUSUNUZ?

Ev hizmetlerinde ay içerisinde aynı kişiye bağlı olarak 10 günden az çalışan kişiler, 2016 yılı için 535,28 TL prim ödeyerek çalışmalarının emekli olmaları için değerlendirilmesini sağlayabilirler. Bu durumdaki kişiler, ödedikleri primler açısından 4/a'lı olarak değerlendirilirler.

DİKKAT!

Bu durumdaki kişilerin çalışmalarının emeklilik bakımından değerlendirilebilmesi için primlerin, en geç adlarına ödenen priminin ait olduğu ayı takip eden ayın sonuna kadar ödenmesi gerekmektedir.

BUNU BİLİYOR MUSUNUZ?

E – devlet üzerinden hizmet dökümünüzü alarak, işvereninizi ödediği sigorta primlerini kontrol edebilirsiniz. Ev hizmetlerinde ay içerisinde 30 günden az çalışanların aylık prim ve hizmet belgesinde “Eksik Gün Nedeni”, “17” kodu ile bildirilmiş olmalıdır. Bunun dışında bir kod görünüyorsa bu durumu işvereninize bildirmeniz gerekmektedir.

TARIM VE ORMAN İŞLERİNDE ÇALIŞANLARIN SİGORTALILIĞI

Tarım veya orman işlerinde hizmet akdiyle süresiz olarak çalışanlar, SGK tarafından hazırlanan ve yine SGK tarafından belirlenen ilgili muhtarlık, birlik, kuruluş, il veya ilçe tarım müdürlükleri tarafından usulüne uygun olarak düzenlenip onaylanmış belgeleri ile talepte buldukları tarihten itibaren sigortalı sayılırlar. Söz konusu kişilerin, bu kapsamda sigortalı olabilmeleri için isteğe bağlı sigortalı olmamaları, kendi sigortalılıklarından dolayı aylık ve gelir almamaları ve 18 yaşından büyük olmaları gerekmektedir.

Bu durumdaki kişilerin sigortalılık statüsü 4/a'dır. Bu kişiler iş kazası ve meslek hastalığı, malullük, yaşlılık ve ölüm ile genel sağlık sigortası bakımından sigortalıdır. Diğer yandan, bu kapsamda sigortalı olan kişiler sigortalı olarak bir işte çalışmaya başladıklarında sigortalılıkları sona erer. Bununla birlikte, bir işte çalışmaya bağlı olarak başlayan sigortalılıklarının sona ermesi halinde, bu kapsamdaki sigortalılıkları kendiliğinden tekrar devreye girer.

Ne Kadar Prim Ödenir?

Bu durumdaki kişiler, 2016 yılı için en düşük 435,63 TL, en yüksek 2.831,60 TL prim ödeyerek sigortalı olabilirler.

DİKKAT!

Bu kapsamda sigortalı olmaya hak kazanmağı halde sahte belgelerle bu statüde sigortalı gösterildiği tespit edilen kişilerin ödedikleri primler iptal edilir. SGK, sigortalılığa esas belgelerin doğruluğunu kontrol etmektedir.

BUNU BİLİYOR MUSUNUZ?

ALO 170 hattını kullanarak isminizi vermeden sigorta girişinizin yapılmadığını, sigorta primlerinizin eksik ödendiğini veya gerçek ücretiniz üzerinden primlerinizin ödenmediğini, kayıt dışı çalıştırıldığınızı ihbar edebileceğinizi biliyor musunuz? ALO 170 hattına iletilen şikayetler ilgili birimler tarafından dikkate alınarak, şikayete konu olan duruma yönelik idari işlem yapılmaktadır.

DİKKAT!

Hizmet tespiti davalarında hak düşürücü süre 5 yıldır. Dolayısıyla, çalıştığınız iş yerinde sigortanız yatırılmamış ise 5 yıl içerisinde dava açmanız gerekmektedir. Aksi takdirde, dava açma hakkınızı kaybetmiş olursunuz.

GELİR TESTİ YAPTIRMA ZORUNLULUĞU

1 Ocak 2012 tarihinden bu yana yürürlükte olan genel sağlık sigortası kapsamında Türkiye’de ikamet eden herkes genel sağlık sigortalısı olarak tescil edilmektedir. Sigortalı olarak çalışanlar ve bir sigortalının bakmakla yükümlü olduğu kişi statüsünde olanlar, genel sağlık sigortası kapsamında sağlık hizmetlerinden yararlanabilirler. Sigortalı olarak çalışmayanlar ve bir sigortalının bakmakla yükümlü olduğu kişi statüsünde olmayanlar ile bu statüsü sona ermiş olanların ise gelir testi yaptırması gerekmektedir.

Bakmakla Yükümlü Olunan Kişiler Kimlerdir?

Sigortalıların bakmakla yükümlü olduğu kişiler aşağıda sıralanmıştır;

Sigortalının eşi		Eşi çalışan bir kadın veya erkek hangi yaşta olursa olsun kendisi çalışmasa bile evli olduğu müddetçe eşi üzerinden genel sağlık sigortasından yararlanabilir.
Sigortalının çocukları	Lise ve dengi öğrenim veya Meslekî Eğitim Kanununda belirtilen aday çıraklık ve çıraklık eğitimi ile işletmelerde meslekî eğitim görmesi halinde 20 yaşını doldurmamış çocukları	Evli olmamak şartıyla eğitimine devam ediyorsa 25 yaşına kadar bütün çocuklar ile hangi yaşta olursa olsun evli olmayan malul çocuklar, çalışan anne veya babaları üzerinden sağlık hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanabilirler.
	Yüksek öğrenim görmesi halinde 25 yaşını doldurmamış ve evli olmayan çocukları	
	Yüksek öğrenim görmesi halinde 25 yaşını doldurmamış ve evli olmayan çocukları	
	Yaşına bakılmaksızın malul olduğu tespit edilen evli olmayan çocukları	
Geçiminin genel sağlık sigortalısı tarafından sağlandığı SGK tarafından belirlenen kriterlere göre tespit edilen anne ve babası		Sigortalının her türlü irat ve kazançtan elde ettiği gelirinin asgari ücretin net tutarından daha az olan anne ve babası da çalışan çocuğu üzerinden sağlık hizmetlerinden yararlanabilir.

Gelir Testi Yaptırmayanlar Ne Kadar Prim Öder?

Gelir testi yaptırmaması gerektiği halde yaptırmayanların gelirleri asgari ücretin iki katından fazla kabul edilmekte ve bu kişilerin adlarına gelir testi yaptırmadıkları her ay için 2016 yılı itibarıyla 395,28 TL tutarında prim borcu birikmektedir. Bu kişiler, adlarına birikmiş prim borcu olduğu için sağlık hizmetlerinde de yararlanamamaktadırlar.

?

BUNU BİLİYOR MUSUNUZ?

Gelir testi yaptıran ve yaşadığı hane içerisindeki kişi başına düşen gelir asgari ücretin üçte birinden az çıkan kişilerin genel sağlık sigortası primleri devlet tarafından ödenmektedir. Bu kişiler, prim ödemeksizin sağlık hizmetlerinden yararlanabilmektedir.

YURTDIŞINDAKİ SİGORTA GİRİŞLERİNİN TÜRKİYE'DE DE SİGORTALILIK İÇİN GİRİŞ SAYILMASI

Türkiye'nin ikili sosyal güvenlik sözleşmesi imzaladığı ülkelerin bazılarında sigortalı olarak çalışması bulunan kişilerin bu çalışmalarını, Türkiye'de de sigorta girişi olarak değerlendirilmektedir. İkili sosyal güvenlik sözleşmesinde bu yönde madde bulunan ülkelerde sigortalı olarak çalışmaya başlayan bir kişinin bu çalışması, Türkiye açısından da sigorta girişi olarak sayılmaktadır.

Söz konusu ülkelerde sigorta primi ödenen sürelerin bazıları, Türkiye açısından da yine sigorta girişi olarak değerlendirilebilmektedir. Örneğin; Almanya'da çocuk bakım süresi çerçevesinde kadın sigortalı için ödenen primler, Türkiye'de sigorta girişi olarak kabul edilmektedir.

Sigorta girişi olarak kabul edilen bu tarihe göre emeklilik şartla-

rı belirlenen kişiler, eğer Türkiye'de hiç sigortalılıkları yoksa 4/b'li olarak, Türkiye'de sigortalılıkları varsa en son sigortalılıkları üzerinden yurtdışı borçlanmalarını gerçekleştirebilirler.

- Türkiye'de sigorta girişi sayılan ülkeler şunlardır: Almanya, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Bosna Hersek, Çek Cumhuriyeti, Fransa, KKTC, Lüksemburg, Kore Cumhuriyeti, Gürcistan, Hırvatistan, Hollanda, İsviçre, Kanada, Kebek, Makedonya, Slovakya, Arnavutluk.

- İkili sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanmış ancak sözleşmede bu yönde madde bulunmayan ülkeler ise şu şekildedir: Danimarka, İngiltere, İsveç, Libya, Norveç, Sırbistan, İspanya, İtalya, Portekiz, Romanya.

DİKKAT!

Çalışanlar sigortalılıkları ile ilgili bilgileri e – devlet sistemi üzerinden kontrol edebilirler.

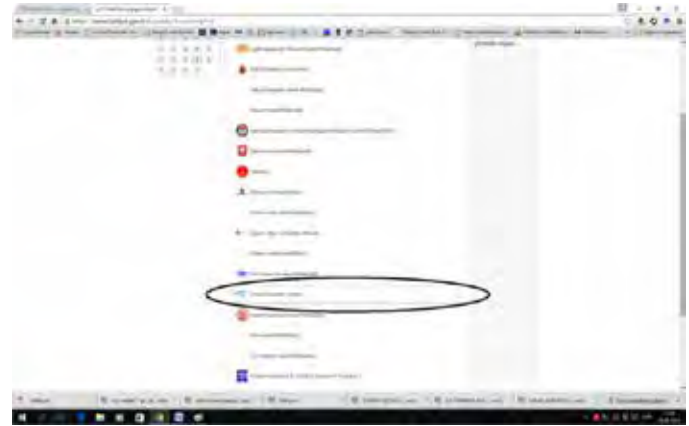
www.turkiye.gov.tr adresinden aşağıdaki adımlar takip edilerek gerekli kontroller yapılabilir.

E – devlet şifresi ile sisteme giriş yapıldıktan sonra “kamu kurumları” linkinden Sosyal Güvenlik Kurumu seçilmelidir.

SGK işlemleri içerisinde “SGK Tescil ve Hizmet Dökümü” linki tıklanarak hizmet dökümü bilgilerine ulaşılabilmektedir.

Hizmet dökümünde sigortalılık statüsü, işyeri numarası, sigortalı olunan gün sayısı, eksik gün nedeni, prim esas kazanç gibi bilgiler kontrol edilebilmektedir. Sigortalılar sigorta giriş tarihlerini ve prime esas kazanç tutarlarını bu ekran üzerinden düzenli olarak kontrol etmelidirler. Bu kayıtlarda bir hata olması halinde işverenlerine veya SGK'ya başvurmaları gerekmektedir.

SİGORTA PRİM TEŞVİKLERİNİN ÖZGEÇMİŞTE YER ALMASI

İş arayan kişilerin, işverenlerin faydalanabileceği sigorta prim teşvikleri çerçevesinde kendilerini tanımlamaları ve bu bilgilere özgeçmişlerinde yer vermeleri istihdam edilebilirliklerini artıracaktır. Bu açıdan, iş arayan kişilerin sigorta prim teşviklerinden daha uzun süre yararlanmalarını sağlayacak olan eğitim bilgilerini potansiyel işverenlere açık bir şekilde ifade etmeleri durumunda, iş bulmaları kolaylaşacaktır.

Bu kapsamda;

- İşsizlik sigortasından maaş alınıyorsa bu bilginin,
- Mesleki yeterlilik belgesi var ise söz konusu belgenin,
- Mesleki ve teknik eğitim veren bir okuldan veya yüksek öğrenim kurumundan mezun olunmuşsa diplomanın,
- İŞKUR tarafından düzenlenen işgücü yetiştirme kursunun bitirilmiş olması durumunda kursun bitirilmiş olduğunu gösteren belgenin ya da sertifikanın,
- İŞKUR'a "işsiz" olarak kayıt yaptırılmış ise bu bilginin,
- Sosyal yardım alınıyor ise bu bilginin,

kişinin özgeçmişinde yer alması, istihdam teşvikleri açısından işverene fayda sağlayacak ve dolayısıyla işsizlerin iş bulma şansını artıracaktır.

SİGORTALI ÇALIŞMANIN FAYDALARI

Sigortalı çalışan bir kişi;

- Gerekli koşulları yerine getirdiğinde (prim ödeme gün sayısının ve gerekli yaşın doldurulması) emekli aylığı alır.
- Çeşitli nedenlerle malul kalması durumunda malullük aylığı üzerinden alır.
- Hastalık halinde geçici iş göremezlik ödeneği alır.
- Hamilelik durumunda geçici iş göremezlik ödeneği alır.
- İş kazası veya meslek hastalığı halinde geçici iş göremezlik ödeneğini ve sürekli iş göremezlik geliri alır.
- İşsiz kalması halinde işsizlik ödeneği alır.
- Hayatını kaybetmesi durumunda geride kalanlar daha yüksek ölüm aylığı alırlar.
- Kıdem tazminatını hak etmesi koşuluyla işten ayrılması halinde, kıdem tazminatı alır.

DİKKAT!

- Kişilerin SGK'ya gerçekte çalıştıkları ücret üzerinden bildirilmeleri halinde, yukarıda sayılan tüm yardımlar çalışanın gerçek ücreti üzerinden hesaplanır. Ancak çalışanların ücretlerinin eksik bildirim söz konusu ise sağlanan yardımlar da eksik hesaplanacaktır.
- Çalışılan günlerin eksik bildirilmesi durumunda emeklilik ve/veya malullük şartları geç yerine getirilecektir veya şartların yerine getirilememesi söz konusu olabilecektir.
- Hayatını kaybeden sigortalı için eksik gün bildirim söz konusu ise geride kalanlar aylık alamama riski ile karşı karşıya kalacaktır.

SİGORTASIZ ÇALIŞMANIN ZARARLARI

Sigortasız çalışan bir kişi;

- Yaşlılık aylığı, malullük aylığı ve ölüm aylığı için gerekli emeklilik şartlarını yerine getiremez.
- Kendisi ve aile bireyleri sağlık hizmetlerinden yararlanamazlar.
- İş kazası veya meslek hastalığı halinde geçici iş göremezlik ödeneği ve sürekli iş göremezlik geliri alamaz.
- Hamilelik durumunda geçici iş göremezlik ödeneği alamaz.
- İşsiz kalması halinde işsizlik ödeneği alamaz.
- Kıdem tazminatı, asgari geçim indirimi gibi haklardan faydalanamaz.
- Çalışanın hayatını kaybetmesi halinde geride kalanlar ölüm aylığı alamazlar.

?

BUNU BİLİYOR MUSUNUZ?

- Sosyal yardım alan kişilerin iş görüşmesine gitmesi ve işe başvuru/kabul aşamasında gereken sağlık raporu, fotoğraf vb. giderleri için bir yıl içinde azami 3 kere olmak üzere 40 TL ile 100 TL arası yardım verilmektedir.
- Kişinin işe yerleşmesi durumunda, aynı yıl içinde bir defaya mahsus olmak üzere, on altı yaşından büyükler için belirlenen aylık asgari ücretin brüt tutarının 1/3'ü kadar nakdi yardım verilmektedir.
- Kişinin işine düzenli olarak devam etmesi durumunda kömür, eğitim ve gıda yardımı talebi öncelikli olarak değerlendirilmektedir.
- Halihazırda şartlı eğitim ve sağlık yardımlarından faydalanmakta olan kişilerin ya da bu kişilerin hanesinde bulunan herhangi bir kişinin sosyal güvenli işe yerleşmesi durumunda, 1 yıl boyunca şartlı eğitim ve sağlık yardımları kesilmemektedir.

İLGİLİ MEVZUAT

- 4857 Sayılı İş Kanunu
- 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
- 4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu

- Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği
- Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği
- Sağlık Uygulama Tebliği

Bu yayın Avrupa Birliđi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin mali katkısıyla hazırlanmıştır. Bu yayının içeriğinden yalnız Human Dynamics liderliğindeki konsorsiyum sorumlu olup, hiçbir şekilde Avrupa Birliđi veya Türkiye Cumhuriyeti'nin görüş ve tutumunu yansıtmamaktadır.